André Léonard

IN SREČA V vsem tem?

Mali priročnik za razločevanje
med dobrim in zlim

1851

André Léonard

IN SREČA V vsem tem?

Mali priročnik za razločevanje med dobrim in zlim

Prevedel dr. Drago Ocvirk

1851
Celjska Mohorjeva družba
Prva slovenska založba

Pojasnilo

Namen te knjige je preprosto pojasniti, kaj je morala: opredelitev, vsebina, prepoznavna znamenja. Knjiga ne predpostavlja predhodne filozofske ali teološke razgledanosti. Zato izkušene izobražence napotujem na deli, omenjeni v tej opombi.[1]

Zaradi lažjega razumevanja bom bralca pogosto nagovarjal, da bi ga dejavno vključil v tok razmišljanja.

[1] O morali sem objavil že dve knjigi. Prva je strokovna na zahtevni akademski ravni: *Le Fondement de la morale. Essai d' éthique philosophique générale*, 1999, Pariz: Éditions du Cerf. Druga je prav tako filozofske narave, vendar jo hkrati navdihuje krščansko delovanje: Agir en chrétien dans sa vie et dans le monde, 2011, Namur: Éditions Fidélité. Pričujoče delo je poljudno, bolj pedagoško od prejšnjih.

1

Iskanje sreče

SVOBODA IN MORALA

Kaj pomeni beseda morala?

Da bi razumeli njen pomen, moramo začeti pri njenem etimološkem izvoru. Beseda izhaja iz latinske besede *mos*, ki v rodilniku kot predmetno dopolnilo postane *moris*, v imenovalniku množine pa *mores*. V latinščini izraz označuje način vedênja, obnašanja. To je izhodišče za francosko besedo *mœurs*, ki označuje človekovo ravnanje, njegov način delovanja. Morala bo torej razmislek o *mores*, se pravi o ravnanju, delovanju.

Če hočete napraviti vtis, kako zelo ste razgledani, boste uporabili drugo besedo, ki označuje enak razmislek o načinu vedênja, je izposojena iz grščine in ne latinščine. V grščini se vedênje ali ravnanje imenuje *éthos*. Iz te oblike sta se razvili francoska beseda *éthique* in slovenska beseda etika, ki pomenita razmislek o vedênju. Izraza morala in etika sta potemtakem praktično sopomenska. A ker ima beseda morala pri ljudeh pogosto negativen prizvok (»Za božjo voljo, nehaj že moralizirati!«), nekateri raje uporabljajo besedo etika, ki je videti bolj nevtralna. Tukaj bomo še naprej uporabljali bolj skromno besedo morala, da ne bi izgledali preveč izumetničeni.

Zakaj naj se ukvarjamo z moralo?

Tudi živali imajo svoje navade, svoj *etos*. Njihovo vedênje nekateri znanstveniki preučujejo vse življenje. Toda ni videti,

da bi se vaš pes ali mačka ukvarjala z moralnim razmišljanjem o svojem vedênju. Čeprav … če ste ju potrpežljivo dresirali, se bosta obnašala ponižno, kakor da jima je žal, ko ju boste okrcali, ker sta se ponečedila drugje, kakor je bilo predvideno. Vendar je to le vtis. Preprosto se bojita kazni.

Če dobro pomislite, boste tudi sami neradi označili njuno obnašanje kot moralno. Svojega hišnega leoparda ne boste obtožili duševne krutosti, če je, potem ko je pobegnil iz kletke, z veseljem požrl vašega najljubšega zajca. Po napadu jeze boste presodili, da je vaša zver preprosto sledila svojim nagonom.

Potemtakem slutite, da se vprašanje moralnosti v pravem pomenu zastavlja samo v primeru, ko bi se delujoči subjekt mogel in celo moral obnašati drugače. Samoumevno povezujete vprašanje morale s pojmoma odgovornosti in celo svobode. To sta veliki besedi! Odgovornost: za svoja dejanja moramo odgovarjati. Svoboda: dejanje ni storjeno iz slepega nagona, temveč na podlagi zavestne izbire. Ti dve besedi nas med drugim obvezujeta, da razmislimo o posebnosti človekovega delovanja. Zato ni mogoče, da se ne bi ukvarjali z moralo.

Splošno iskanje zadovoljstva

Zadovoljstvo je, ko je vsega dovolj, zvrhano polno, se pravi »napolnjeno do roba«. Rastline in živali – da ne govorimo o kemičnih telesih – iščejo po notranji potrebi svoje zadovoljstvo, zadovoljitev svojega naravnega nagnjenja. Sončnica se obrača k soncu, deževnik išče vlago, Muri išče kost za glodanje, bik kravo v gonji, ovca svežo travo itd.

Na enak način človek išče udobje, nočno spanje, hrano, pijačo, spolne užitke, zabavo in uspeh. Njegovo sleherno, pa

Kazalo

Pojasnilo • 5

1 Iskanje sreče
SVOBODA IN MORALA • 7

2 Končna svoboda
PREDMET NUJNE STAVE • 17

3 Nekatere enostranske teorije • 27

4 Nezadostnost zatekanja zgolj k svobodi • 33

5 Vmesna ocena • 39

6 Morali prijateljstva naproti • 43

7 Morala in naravno pravo • 47

8 Dejavniki moralnosti • 59

9 Filozofska : krščanska morala • 73

10 Ponazoritev norm, povezanih z naravnim zakonom • 81

Zaključna beseda • 91